

DELAVSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Ishaja vsak četrtek pop.; v sluca u praznika (dan popre) - Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. - Nefrankirana pisma se ne sprejemajo || Posamezna številka Din 150 - Cena: za 1 mesec Din 500, za četrt leta Din 1500, za pol leta Din 3000; za inozemstvo Din 700 (mesečno) - Oglas: po dogovoru || Oglas, reklamacije in naročnina na upravo Delavske zbornice, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Atom:

Sveta noč sv. Franciška

Ena največjih zaslug sv. Franciška je, da je ljudi zopet približal Kristusu. Kristus je imel dve naravi: božjo in človeško. Kristjani so od vsega početka sicer to vedeli in tudi verovali, vendar so vsled nekega strahu, da ne bi Boga v Kristusu preveč ponižali, gledali v njem v prvi vrsti Boga in ga tudi temu primerno častili. Spoštovali so njegovo božje veličastvo, gledali so v njem kralja nebes in zemlje in se temu spoštovanju primerno komaj še upali gledati nanj kot človeka in morda ni bil ravno v tem zadnji vzrok propadanja verskega življenja in s tem tudi cerkve sploh, katero je ravno sv. Francišek moral znova poživiti. Veličastne cerkve, slovesna služba božja: vse je moralo sicer spominjati na Kristusa, toda v prvi vrsti na Kristusa Boga ter njegovo veličastvo. S svojim veličastvom in božanstvom naj bi Kristus vplival na vernike in strah pred njim naj bi jih privedel do pokorščine do njegovih nauk. Kako daleč so šli v tem oziru, nam kaže dejstvo, da so celo Kristusa na Križu, kjer se vidi tako rekoč vsa njegova človeška onemoglost, predstavljali živega, z odprtimi očmi in s kraljevsko krono na glavi. Kakor se nam to čudno zdi, vendar je resnica, da so ga v tej obliki predstavljali in slikali notri do 13. stoletja. Šele pod Franciškovim vplivom so ga začeli slikati tako, kakor ga vidimo dandanes. Čisto naravna posledica tega je bila, da verniki to božje veličastvo, ki se je kazalo celo na križu, ni moglo vneti s sočutjem ali pa iste nase potegniti. Saj ima človek že po naravi nekak strah pred vsakim veličastvom.

Vse drugače je umeval duha Kristusovega in evangelijev sv. Francišek. Dobro je spoznal, da Kristus ni prišel na svet zato, da bi nas s svojim veličastvom plašil, ampak je ravno zato vzel človeško naravo, da bi se nam tolikanj bolj približal ter nam s svojo človeško naravo bil zgled, kako naj svoje vsakdanje človeško življenje uravnamo po božji volji. Boga človek ne more videti, zato je Bog postal človek, da bi mu bil živ zgled. Vedel je sv. Francišek, da je Kristus prišel na svet kot zdravnik k bolniku. Kakor se mora zdravnik približati bolniku in prilagoditi bolniku, tako tudi ni hotel stati le oddaleč, da bi ga s spoštovanjem občudovali, ampak bi ga kot zdravnika, ki čuti, kaj je bolezen, ljubili in mu brezskrbno zaupali. Približati je torej hotel Kristus ljudi k Bogu, ne pa jih morda oddaljiti, zato je skrnil svoje veličastvo pod ubogo človeško naravo. To je čutil sv. Francišek in skušal tekom celega svojega življenja to misel udeležiti in vcepiti v srca vseh ljudi. V ta namen je premišljeval sam in ljudem predočeval Kristusovo življenje in trpljenje. Dokaz temu so Franciškovje jaslice v Greccio-u in petero njegovih ran, ki jih je dobil na gori Alverniji.

Vsi življenjepisci svetnikov se strinjajo v opisovanju najnežnejše ljubezni, ki jo je gojil sv. Francišek do božjega deteta Jezusa, katero nam zlasti na sveto noč zbuja v srcih čuvstva polna poezije, radosti in ljubezni. Rojstvo Deteta Jezusa, tako piše Tomaž Čelanski, je Francišek praznoval z neizrekljivo gorečnostjo, bolj kot katerikoli drugi praznik. Rekel je, da je to praznik vseh praznikov, ob katerem je Bog postal mali otročiček ter ležal v naročju Evine hčerke. V duhu si je predstavljal te otroške ude, poln hrepenenja, da bi jih smel poljubiti in sočutje do dečka Jezusa je tako prešinjalo njegovo srce, da je kakor otrok jecljal besede ljubezni do Njega. In ko so se nekoč pogovarjali, je-li se

smo jesti meso ali ne, ker je ta praznik padel na petek, je odgovoril bratu Mavriciju rekoč: »Grešil bi, o bratec, že s tem, da bi sploh petek imenoval ta dan, na katerega nam je rojeno božje Dete. Hotel bi, da bi na tak dan uživalo meso celo stene, in ker tega ne morejo, da bi bile vsaj od zunaj z njim namazane.«

Hotel je tudi, da bi vsaj ta dan bili nasiženi reveži od bogatinov in da bi se na ta dan dala volom in oslom večja mera ovsina in sena, kakor po navadi v spomin na čast, ki jih je doletela, da so s svojim dihom greli ude božjega Deteta. In če bi mogel govoriti s cesarjem, je nadaljeval sv. Francišek, bi ga prosil, naj izda splošen ukaz, naj vsi tisti, ki to zmorejo, nasujejo po cestah žita in zrnja, da bi na tako slovesen dan imeli v obilju hrane ptički, zlasti bratci škranjčki.

In če je le mislil na uboštvo, ki je tisti dan obdajalo ubogo Devico, se ni mogel zdržati solz, tako da je nekoč, ko je med obedom neki brat omenil uboštvo Marije in Kristusa njenega Sina, se takoj dvignil s svojega prostora, zažel jokati in zdihovati ter je na golih tleh použil svoj preostali košček kruha. — (Prim. Speculum perfectionis c. CXIV.)

Posebno pa je čutil naš ljubeznivi svetnik, kako mu raste čez mero pobožnost do skrivnosti rojstva Gospodovega, po svojem popotovanju po Judrovem in obisku svetišč v Palestini. Dokaz za to imamo v znanem in poezije polnem dogodku, ki je bil silno važen ne samo za pobožnost vernikov, ampak tudi za umetnost in zgodovino: to so žive jaslice, ki jih je prvi obhajal naš sv. oče.

Leta 1223 se je sv. Francišek na povratku iz Rima ustavil z nekaterimi tovariši v gorskem mestecu Greccio, v reatinski dolini Umbrije. Ob tej priliki — bilo je 14 dni pred božičem — je dal poklicati k sebi v Fonte Colombo zemljemerca Ivana Velita, svojega prijatelja in dobrotnika reda, ter mu je rekel: »Če ti je prav, bom praznoval letošnjo sveto noč na poseben, v resnici poetičen način. Izberi v svojih gozdovih kak kraj ali še boljše kako votlino, če je katera ondi, in tam daj pripraviti jasli z malo slame, priveži ondi enega vola, enega oslička, z eno besedo pravi vse, kar je treba za živo predstavljanje jaslic.« Komaj je Ivan to slišal, je hitel, da izpolni naročilo Franciškovo in pripravi vse potrebno; in res, na večer svete noči je bilo vse pripravljeno.

To svojo namero, katero je bil, kakor poroča sv. Bonaventura (Vita s. Francisci) odobril in blagoslovil sam papež, je Francišek razodel ne samo svojim sobratom v Greccio-u in bližnjih samostanih, ampak tudi prebivavcem cele okolice. In ti so se res v veliki množici zbrali v grškem gozdiču morda bolj iz radovednosti nad novico, kakor vsled svetosti predstavljanja. In ob polnoči so v gozdu, razsvetljenem po tisočerihih bakljah, donele prazniške pesmi in skale so odmevale od splošnega veselja.

Francišek, oblečen kot dijakon, je pel evangelij, potem pa je šel globoko dihač par korakov naprej, ves prevzet globoke pobožnosti in prenapolnjen z neizrekljivim veseljem stopil bližje k jaslicam in govoril ljudstvu z nebeško sladkostjo o rojstvu ubožnega kralja v malem betlehemskega mestecu.

In čisto, hotoč imenovati Jezusa Kristusa, ves vnet in žareč nedopovedljive ljubezni, ga je imenoval le betlehemskega otroka. In izgovarjajoč besedo Betlehem, je bil njegov glas podoben meketanju jagenčka, njegova usta so bila pol-

na tega glasu, pa še bolj najslajših čuvstev, tako, da je med imenovanjem božjega Deteta svoje ustnice oblizoval, okušajoč na tak način vso sladkost tega rajskega imena. (Thomas Celano in sv. Bonaventura).

Sv. maša je bila brana nad jaslicami, ki so služile kot oltar, da bi bilo božje Dete pod podobama kruha in vina samo pričujoče, kakor je bilo telesno in vidno pričujoče v Betlehemu. In medtem, ko se je Francišek pripravil, da bi božje Dete položil na slamo, se je prikazal v jaslih deček čudovite lepote, ki je na videz spal, med tem ko se je svetnik trudil, da bi ga zbudil. Svetnik je nato dete ljubeznivo vzel v naročje in dete se zbudilo, nasmeje Francišku in gladi s svojimi malimi ročicami njegovo bradasto lice in raskavo rujavo kuto. In tej prikazni se ni Ivan prav nič čudil. Kajti Jezus je bil v srcih mnogih mrtev ali je vsaj spal, Francišek pa ga je s svojo besedo in zgledom obudil k življenju ali iz spanja.

V spomin na to slovesnost je bila pozneje v Greccio-u sezidana kapelica, v kateri stoji oltar prav na tistem kraju, kjer so stale jaslice in je Ivan Velita videl božje Dete.

Taka je bila ona sladka noč, kakor jo imenuje Tomaž Čelanski, v kateri je pred sedmimi stoletji dal Francišek nov nagib za živo predstavljanje onega ganljivega dogodka, ki se je vršil dvanajst stoletij prej v Betlehemu v noči, ko so pastirji budili svoje črede in so angeli peli: Slava Bogu na višavah in mir ljudem na zemlji, ki so dobre volje. In od tedaj sinovi sv. Franciška niso pozabili na zgled svojega serafinskega očeta in se po vseh svojih cerkvah drže te lepe navade kot ene najlepših sredstev za gojitev pobožnosti vesele poezije in najodkritosrdnejše radosti. (Cfr. P. V. Vittorino Fachinetti O. F. M., San Francesco d'Assisi nella storia, nelle leggende, nell'arte, Milano 1921, p. 337—339; Beda Kleinschmidt, Sankt Franziskus von Assisi in Kunst und Legende (Gladbach), p. 75—79; Johannes Jørgensen, Der hl. Franziskus von Assisi (Kempten u. München, p. 417—420.)

Tako so se vršile prve žive jaslice sv. Franciška. Ni bil on prvi, ki je prišel na misel, predstavljati večno lepi prizor rojstva Gospodovega v betlehemskega hlevčku. Že iz četrtega stoletja imamo v katakombah sv. Boštjana ohranjeno sliko jaslic. Vol in osel pri jaslicah sta na njih nedvomno vsled vpliva pseudomatičevega evangelija, kjer se pripoveduje, da je Marija tretji dan po rojstvu Gospodovem šla iz votline, kjer je rodila Jezusa, in položila božje Dete v hlev med vola in oslička, da se je na tak način spolnilo prerokovanje Izaijevo: »Vol pozna svojega gospodarja in osel jasli svojega gospoda« (1, 3). Živali so, kakor pripoveduje isti evangelij, spoštljivo in stanovito častile Jezusa in ondi sta se Jožef in Marija mudila tri dni. Kljub temu, da temu sporočilu ni kdo ve kaj verjeti, ni čisto brez podlage, ker se naslanja na Habakukovo prerokovanje: »V sredi dveh živali se boš dal spoznati« (3, 2). Vendar pa se tudi te besede nahajajo le v grškem prevodu sv. pisma in v Italij, v hebrejskem in latinskem jih ni. (Cfr. P. Syxtus O. C. R., Notiones

archaeologiae Christianae, Romae 1910, Vol. II., p. 2, pag. 116—118.)

Prvi torej ni bil sv. Francišek, ki je prišel na misel predstavljati jaslice, pač pa lahko rečemo, da je bil prvi, ki jih je dal predstavljati v kolikor možno naravnih obliki, prvi je bil, ki je jaslice iz cerkve prenesel v prosto naravo. Sinovi svetega Franciška so seveda to vpeljali v svojih cerkvah in tako se je ta lepa navada razširila po celem, širnem svetu, tako da bi dandanes težko našel pristno katoliško družino hodisi v mestu ali deželi, ki bi praznovala božične praznike brez jaslic.

In kaj je hotel doseči Francišek s svojimi jaslicami? Pač nič drugega kakor v sebi, bratih in vseh ljudeh obuditi živo, mogočno ljubezen do novorojenega Zveličarja ter jih z živo sliko opozoriti na vse nauke, katere nam je dalo božje Dete že pri svojem rojstvu. Le predobro je vedel tudi sv. Francišek, da živa slika vse drugače vpliva, kakor pa še tako lepa beseda naj si bo že pisana ali govorena. Kdor pazno opazuje jaslice, vidi predvsem, kako one nehote morajo blažljivo in tolažljivo vplivati na tiste, ki so te tolažbe najbolj potrebni, to so delavci in ubožni ljudje. Ravno čuječim, delavnim, ubogim pastirjem je bilo najprvo oznanjeno rojstvo Gospodovo, ne pa bogatinom, ki imajo svoje oveseljenje in tolažbo že v svojem bogastvu. Uče nas dalje jaslice, kako zmotni so pred sodki tega sveta, ki zanikuje ponižnost in prezira uboštvo. Božje dete se ni sramovalo ne hleva, ne bližine živali, ne sena in slame. Četudi še ni govorilo, vendar glasno pridiga in kliče vsakemu, ki je premišljeval s paznim srcem: Nikar se ne sramuj svoje revne obleke, svojih revnih staršev, svojega bornega stanovanja, glej, če bi to bilo v resnici kaj sramotnega, bi si vsega tega božji Sin gotovo ne bil izbral za svoj delež. Pogled na jaslice ti pa pomaga premagati predsodke tudi pri samem sebi. Že sam pogled brez pridige in besedi te uči, da je telesu koristno zatajevanje, da je zanj boljše ne ravnamo z njim preveč mehkužno. Božji Sin, ki bi si lahko po svobodni volji izbral, katerikoli čas bi hotel, si je izbral polnočni in hladni zimski čas kot primeren za prihod na svet. Lahko rečemo, da ni mogel skoraj bolj neprijetnega trenutka izbrati zase in za svojo ubožno mater, saj je imela komaj plenice za povijanje in jaslic za posteljico. Sin božji, ki se ne more motiti, si je izbral to, kar je bolj neprijetno za telo. To je torej boljše in koristnejše in najbolj varno. Kdor koli bi ti svetoval drugače, varuj se ga kot zapeljivca. To so bile misli, katere je hotel Francišek vzbuditi s svojo predstavo pri gledavcih. Celotno njegovo življenje je nekak odsev pridige Deteta v jaslicah. Odložil je svoje bogastvo, sam je hotel delati in je svojim bratom naročil, naj v prvi vrsti žive od dela. Uboštvo si je izbral za svojo ljubljeno nevesto in kakšno je bilo njegovo mnenje o zatajevanju telesa, nam kaže ime, s katerim je nazival svoje telo: Brat osel. Ako hočeš, dragi bravec ali bravka, imeti korist od svojih božičnih jaslic, tedaj pojdi in stori tudi ti tako. Le če boš s temi mislimi v srečo premišljeval jaslice, boš praznoval božične praznike v duhu Franciškovem.

Vesele božične praznike vsem prijateljem, sotrudnikom in naročnikom

Uredništvo in uprava „Delavske Pravice“

Božična blagovest

Zvonovi zvonijo k polnočnici. Kristus se je rodil. Nova luč je posijala človeštvu. Tisoč in tisočletno hrepenenje je izpolnjeno. Bog se je med nami učlovečil. Človek je rešen za vselej. To je zadnje in najučinkovitejše javljenje božje ljudem. To je vsa ljubezen božja. Ako bo to odprlo oči človeštvu in mu dalo življenjski pravec, potem je človek zopet postavljen tako rekoč v raj. Bog prebiva pri njem, zanj bo daroval življenje in ga osvobodil greha. Blagor človeku, lepo življenje se ti odpira!

Zvonovi zvonijo k polnočnici. Kristus se je rodil. Da bi prišel danes med nas? Kot Betlehemčanje bi hoteli zapirati vrata. Kdo bo sprejmal blagoslovljeno mater pod svojo streho? Izven mesta, med barakarje, ki nimajo ničesar, v neobgleden hlevček, tja naj gre, tam je prostor za take. Kristus se je rodil za vse. In to je bridko, da ga svet ni spoznal. »V svojo lastnino je prišel in njegovi ga niso sprejeli.« Najhujše je to, da po skoro 2000 letih še vedno nismo dozoreli v preprostost Jezusovega prihoda in še vedno čakamo, da še kaj posebnega pride. In ne vemo in ne čutimo, da danes ni več niti hlevčka, kamor bi poslali božjo mater, ker danes je hladno in topo v srcih. Gorje, da bi se sveta noč danes zgodila!

Zvonovi zvonijo k polnočnici. Kristus se je rodil. Ljubezen se je učlovečila. Ogenj je zaplamtel. V dušah je nastal nemir. Kdo bo hotel sprejeti to ljubeče srce, to skromno osebo, ki ne zahteva zase ničesar, ki prosi in trpi za druge. Saj je človekov namen drugačen. Moč, nasilje! In vstali so nešteti. Herod je bil prvi. Kdo jih našteje? In ljubezen je nastopila svoj križev pot. Vedno je tlačena in se mora potikati po Egiptu, ker vedno ji kdo streže po življenju. Kdor je bogat si »življenje« lahko kupi in z naslajo tepta in uničuje življenja sto in stoterih. Božje ljubezni ne sme biti v človeku. Bodi brezčutna žival, da boš lažje prenašal bič in da ne boš spoznal, kaj je prav!

Čudno temno življenje si je ustvaril s takimi nazori današnji človek.

Zvonovi zvonijo k polnočnici. Odpri okna in vrata na stečaj! K tebi prihaja nekdo. Neslišne so stopinje. Vedno bliže in bliže prihajajo. Prižgi luč! Izza bogate vile zasije lahna svetloba. K Tebi gredo. Ali si pripravil vse, kot je bilo napovedano? Kje je ležišče za božjo mater? Joj! Da bi jaz vedel, da bi jaz hotel. Vse je prenapolnjeno kot tedaj. Marija in Jožef nista mogla vstopiti. Šla sta mimo. Dalje, dalje... kam?

Zvonovi zvonijo k polnočnici. V jami stoji baraka. Nihče ne vé zanj. Samo revščina neomajno tu gospodari. Vse so izgubili ti revni ljudje. Ničesar ne pričakuje več. Ni luči, ni tople peči. Otroci že spijo. Nekdo potrka. Kdo hodi ob tej uri in moti neutешljivo skrb? Zopet nekdo potrka. Tako rahlo in mehko, kot more le mati, ki trpi, hudo trpi za otroka, ki še ni rojen. In oče vstane in odklene. V sobo posije luč. »V svojo lastnino je prišel.« Kristus se je rodil.

Danes je samo še boj za golo življenje. Težo nosi vsakdo zaenkrat še v upanju na boljše dni. V vseh pa je molk in strah. Kdo bo pomagal?

Božična blagovest je bogata za vse revne in stradajoče. Ljubezen Vsemogočnega se je razodela tlačnemu človeštvu. Duše so jo sprejele. Blagor nam vsem, ako to čutimo. Dvakrat lažje bomo nosili breme. Olajšal ga nam današnji brezvernež ne bo. Pot, ki je križev in krvav, si olajšamo s tem, da Gospoda sprejmemo kot je: v človeku ubog, vse bogat kot Bog. Zato je večno zmagovit. Preizkušnja je trda, Blagor vernim!

Božična blagovest nam je danes edina opora. Človeštvo stoji na robu propada. Kdo bo dal rešitev? **Resnica**, ki se je učlovečila. **Ljubezen**, ki nagiba srca, da se ljubijo med seboj, da sebe cenijo, v kolikor so **pravični** do sočloveka, da so **polni žrtve in pripravljenosti** za vse, za vse, kar pride.

Zvonovi zvonijo k polnočnici.

Kristus se je rodil tudi za nas.

Verujmo in zaupajmo Vanj!

A. Kordin

Franz Beltran:

Letošnje božične misli

Tudi letos smo doživeli najveselejši spomin božje ljubezni, — praznik rojstva božjega Odrašenika. Enako, kakor pred 1931 leti, hrepeni tudi danes ves svet po miru in sreči ter željno pričakuje Odrašenika. Človeška iznajdljivost in umski napredek nam je nagromadil vseh zemeljskih dobrin v ogromnih množinah. Najrazličnejša sredstva in pota se nam nudijo za uživanje in udobnost. A kljub temu vladata po celem svetu neizmerno gorje in beda in nihče ne more najti in nasvetovati odpomoči.

Svetovni politiki in državniki vseh struj in naziranj so se izkazali popolnoma nesposobne in brez moči. Ali ni to čudno, da vsa današnja človeška modrost na celem svetu niti toliko ne zmora, da bi tako ogromno preobilico dobrin, ki jih imamo, mogla vsaj primerno razdeliti med trpeče in stradajoče ljudstvo.

In mi reveži, trpini? Ali se morda kaj brigamo za svojo prežalostno usodo? O pač. Brigamo se. Saj tarnamo, jadikujemo in tožimo dan na dan čez naše gorje. Glasno izpovedujemo, da je vsega današnjega gorja kriva vsa človeška družba, ki se je odvrnila od Boga in njegovih zapovedi pravičnosti in ljubezni. Glasno kličemo naj se vsa človeška družba, vsi narodi in države, zopet vrnejo k Bogu in sprejmejo njegove zapovedi pravičnosti in ljubezni v svoje ustave in zakonodajo. Priznavamo zase in zahtevamo tudi od vseh drugih, da mora biti vse naše javno in zasebno življenje tako doma v družini, v fari in občini, kakor v narodu in državi in vsem svetovnem gospodarstvu in politiki vedno in povsod v popolnem skladu s pravičnostjo in bratsko ljubeznijo kakor nas je učil božji Zveličar.

A vse to še nič ni, ako se mi sami, vsak sam zase, v tem duhu in v tem smislu na novo ne prerodimo in začnemo novo dosledno življenje po tem našem prepričanju in spoznanju.

Mi se čutimo opravičene grajati naše inteligente, državnike in politike in ima-

mo tudi pravico. A nismo upravičeni samo grajati napake in pomanjkljivost, ako sami ne vemo in ne znamo nič boljšega izvesti, ali vsaj predlagati zaboljšanje sedanjih prežalostnih in obupnih razmer. Prav tako nismo upravičeni, mi reveži in trpini, zahtevati od inteligentov, državnikov in politikov, da se morajo samo oni za nas brigati in nam pomagati. Tudi mi sami smo dolžni si pomagati in se potruditi zase, kolikor nam je to mogoče.

Razmišljajmo, posvetujmo se, kdor more, piši, govori, poizveduj, svetuj, skušaj vse, kar znaš in moreš in kar spoznaš, da bi moglo tebi ali drugim koristiti. Povej, če drugemu nimaš prilike, pa piši uredniku »Del. Pravice«. Ne čakajmo, da se bodo drugi spreobrili in se drugi za nas brigali. Pomagajmo si najprej sami, kolikor je mogoče, medtem pa smemo zahtevati tudi od drugih, saj smo vsi ljudje enako dolžni delati dosledno in vselej po božji zapovedi pravičnosti in ljubezni.

A nihče naj ne misli, da bodo kdaj nebesa na tem svetu. Človeška slabost je tako velika, da ne bo nikdar na svetu brez hudobije. Zato tudi nikdar ne bo vladala med ljudmi samo pravičnost in ljubezen. Vselej bo delala zgago med ljudmi tudi hudobija.

Tudi letos se na novo rodi ravno tisti Odrašenik, ki je po angelih bil oznanjen, — ne inteligentom in državnikom in politikom — v kavarnah in razkošnih palačah — temveč najbednejšim — pastirjem, ki so v temni noči svojim gospodarjem črede čuvali. Le ti najbednejši so ga tudi prvi našli in ga molili ter bili kljub svoji bedi in revščini nadvse srečni, ko so bili prvi, ki so bili deležni blaženstva Njegove milosti. Pridružimo se tudi mi pastirjem in gotovo bomo tudi mi, ako smo dobre volje za njegovo slavo, deležni tudi njegovega blaženstva.

Mi delavci nimamo le pravice, ampak smo tako rekoč glavni dediči in pozvani v prvi vrsti, da smo deležni in da razširjamo nauk Kristusov.

Srečko Žumer:

Božična razmotrivanja

Letošnji Božič je prav za delavstvo zelo pomemben dogodek in treba je, da se temeljito pogledimo v božično skrivnost.

Delavstvo koprni z vso svojo dušo po pravici in resnici, katere žalibog v sedanjem brezbožnem in do mozga izmaterijaliziranim družabnem redu ne vidi in ne doživlja. Toda žalibog ni deležno razumevanja in kakor razočarano se obrača proč od svetega in edino odrešilnega, proč od absolutne Pravice in išče utehe za svojo globoko užaljenost ravno v nasprotnem taboru. Radi vedno večje revščine postaja samo od sebe bolj izradikalizirano in življenje samo ga tako rekoč meče v najskrajnejšo levico, v komunizem, kar dela strašne preglavice sedanjim človeški družbi.

In zakaj tako? Povprečnemu človeku, ki ne more razumevati delavske duše, se zdi, da je to delo zgolj komunističnih agitatorjev, katerim delavstvo podzavestno podlega. Toda če natančneje motrimo to pereče socialno vprašanje, bomo prišli do zaključka, da je tako valovanje delavskih množic povsem naravno in da je prav za prav tega kriva današnja človeška družba sama in da je komunistična ideja sama na sebi že neka osrednja točka za privlačenje delavskih mas brez kake osebne ali agitatorske kretnje. Popolnoma razumljivo je, da se človek sam po sebi že čuti vzvišenejšega nad naravo samo. Ta pečat božjega otroštva je v vsaki človeški duši že tako globoko vkoreninjen, da delavec to čuti podzavestno, čeprav javno izpoveduje, da Boga ne priznava. In to zavestno čutenje v človeku ne prestando teži po pravici in vprašanju je le, kako se to hotenje v človeku odraža in kako je usmerjeno.

Dve smeri sta predvsem važni pri tem človeškem nagonu za dosego pravice. Ali se to hotenje odraža po načelih krščanstva, ali pa proti njemu. Srednje linije tu ni. Prepričan sem, ako bi delavstvo Boga prav poznalo, bi se ga oklenilo z vso dušo in nihče bi ga ne odtrgal od njega. Delavska duša je vendar priprosta in sama po sebi nagnjena k vsemu dobremu in plemenitemu. Saj jo nič ne moti. Vse njeno udejstvovanje je v domačem krogu, pri svojih domačih, pri družini in tovariših. Kdor pa se je mudil med delavci samimi, govoril z njimi kot brat z bratom, je moral spoznati to dobro delavsko dušo in jo vzljubiti. Po kratkem občevanju se zlije vse občestvo v eno samo dušo in vsi skupaj se čutijo samo eno. Med zavednimi s krščansko miselnostjo do dna prežetimi delavci ne najdeš ne sovraštva, ne nevoščljivosti, ampak zgolj ljubezen in z njo prepojeno pravo idealno tovarištvo. To je v resnici ljubezen, katere so bili polni prvi kristjani, ki so šli z veseljem v smrt za nosilca te velike ljubezni.

Toda prav tako, kakor se srečnega čutiš v taki priprosti nepokvarjeni družbi, se čutiš z njimi vred žalostnega in nesrečnega, ko vidiš, kako grozno trpijo ti nositelji Kristusove ljubezni radi modernega kapitalističnega družabnega reda. Ne borijo se za lagodje, ne da bi si kopicili denar in da bi ga potem brezmiselno zapravili. Ne in ne. Borijo se za golo življenje, za osnovne življenjske zahteve, da celo za življenje samo. Kako neusmiljeno jim moderna družba odteguje za prehranitev nujno potrebno zadostno plačo, kako jih brez usmiljenja meče na neprosto voljni dopust, kako jih brez vsake odgovornosti tira v brezposelnost. Kaj bo z delavcem in njegovem tako iskreno ljubljeno družino in otroci, kaj bo z delavcem na starost, kako bo preskrbel svoje otroke, tega ne vpraša nihče. Ker ne vpraša nihče, se pa vpraša delavec sam in ravno radi te zapuščenosti še veliko temeljiteje.

To vprašanje je za delavca najbolj važno in zaključek tega razmišljanja je važen ne le za delavca samega, ampak za nas vse, za vso družbo. Gorje človeški družbi, ako delavec pri tem razmišljanju pride do sklepa, da je Bog sama barbarija, da Njega sploh ni in da so si Boga izmislili samo gotovi ljudje, da z njim mirijo delovno ljudstvo, da potem kapitalizem tem lažje gospoduje nad njimi in jih sebi v prid izkorišča. Človeška družba mu je s tem iztrgala iz srca najdražje in mu zasovražila vse, kar je lepega. Kajti v tem slučaju ni

hujšega nasprotnika Bogu kot delavec, ki si je v svoji bremežni zapuščenosti in trpljenju vcepil, mu je bilo vse to le ovira za dosego pravice, po kateri je koprnol prav vse svoje življenje. Obrne se proti Bogu in si išče sreče brez njega, toda prav tako zastoj, ker je s tem korakom pahnol samega sebe ponovno v brezplodno iskanje resnice in pravice, ker si je z Bogom vred iztrgal tudi vse predpogoje za uspešno borbo. Odtujil se je neobhodno potrebni požrtvovalnosti in višji podrejeni odgovornosti. Tedaj je postal za svoje delo odgovoren le sebi in pa morebitni kontroli svojih tovarišev, ki pa je posebno v razburkanih časih zelo rahla. Prišel je tako rekoč iz dežja pod kap in borba sledi borbi brez najmanjše sledi o kaki večnostni pravici, sreči in blagostanju, predvsem pa brez notranjega miru in zadovoljstva.

Sedanje življenje nam prav v jasni luči dokazuje, da človeštvo premalo pozna Boga. Sicer še obiskuje cerkve in spolnjuje verske dolžnosti, toda brez globoke korenine iz Boga samega. V praktičnem vsakdanjem življenju se pa katoličan prav nič ne loči od priznanega in splošno znanega brezverca. Skupaj sedita v upravnih svetih, v različnih ravnateljstvih in delniških družbah. Skupaj delujeta za »procvit« gospodarstva po istih »gospodarskih« načelih, čeprav eden hodi v cerkev, drugi pa javno priznava, da Boga ne pozna. Oba imata dobiček od tega, ako podjetje radi racionalizacije odpušča delavstvo, ako znižuje plače itd. Katoličan verno sledi svojemu brezverskemu drugu in sodeluje pri krivici. Časopisje sledi zopet »gospodarskemu« procvitu in vsa javnost se prav za prav peča z »gospodarskim« vprašanjem, delavec pa je sam in premišluje... Ali pride komu na misel v tej strašni disonanci, kaj je prav za prav Bog? Ali sodeluje pri »procvitu« gospodarskega vprašanja ali pa v delavskih dušah, ki bijejo boj same v sebi in hodijo v navzkrižje z najosnovnejšimi načeli krščanstva.

Toda Bog je absolutna pravica. Tu ni govora o popuščanju ali o srednji zlati liniji. Je absolutna pravica in tudi biti mora. Ker če ne bi bil, bi ne bil več Bog. Ko se dandanes delavstvo bori in bori za najosnovnejša človeška prava, saj se bori za svoj življenjski obstanek, za vsakdanji kruh svojim otrokom, da za človeško dostojanstvo samo, ki mu je Bog z ustvarjenjem duše dal svoj pečat, se bori za Boga samega. In Bog je z njim. Kdo bodri naše tovariše v silnem in skoro bi rekel nečloveškem boju za svoje notranje ideale in kdo mu daje neusmiljeni ukaz, da vztraja v svoji borbi, čeprav so se proti njemu zarotili vsi človeški elementi, ako ne Bog sam? Ne dosega uspehov v svoji borbi, kakor bi želel in kakor bi jih moral, če bi bili vsi krščeni kristjani na svojem mestu, toda v svoji notranjosti čuti zavest, da hodi pravo pot, da dela prav in zadovoljnost srca in vedro čelo mu je kljub strašnemu trpljenju blagoslov božji. Čez 30 let obstoja krščanske delavske strokovna organizacija in čeprav je šla preko silnih težav in katere doživlja še neprestano in v vedno večji meri, kljub temu še vztrajajo naši tovariši in jo vzdržujejo s svojimi bornimi prispevki, kljub temu, da sami komaj živijo, toda krščanska strokovna organizacija nosi na svojem čelu borbo za pravico in v tem je njena silna skrivnost, ki je marsikomu tudi sicer dobremu katoličanu nedojemljiva.

In vprašanje pravice, za katero se bore naši tovariši, je vprašanje vseh katoličanov. Ako se ne bo katoliško gibanje jasno odražalo v borbi za pravico in ako ne bo delavec spoznal v katoliških načelih vse predpogoje za dosego tega, kar je njemu najsvetejše, ne pomaže nič, kajti s tem smo katoličani sami zakrivali, da se je delavec odtujil Bogu in da išče pravico ne pri Bogu, ampak v boju z njim. S tem svojim usodepolnim korakom pa smo odbili od sebe žarišče katoliškega udejstvovanja in smo svojo nalogo, dano nam od Boga, zavrgli in pahnili sebe in vse človeštvo v strašno novo preizkušnjo in trpljenje. Ne bo nam pomagala ne ljubezen in ne sočustvovanje, ki so brez pravice prazne besede.

Naj nam bo letošnji božič predvsem klic po pravici in ukaz za borbo pra-

vice. Kristus je s svojim rojstvom rešil človeštvo s tem, da je dal nov poudarek absolutni pravici. S svojim učlovečenjem je dokazal, da je človek res krona stvarstva in otrok božji. Ni izbral okrog sebe plemenitašev in bogatašev, ampak 12 ubogih ribičev, ki so bili prav tako skromni po svojem življenju, kot danes delavci, in v njih duše je vcepil svojo veliko idejo, za katero so dali radevolje tudi življenje, saj so ga dali za večnoveljavno idejo, to je absolutno pravico. S tem, ko so se borili za Kristusa in Boga, so se borili tudi zase, za svoje gospodarsko in duševno osvobodjenje iz kapitalistične nadvlade tedanjih mogotcev, ki je pretela s poginom vsemu človeštvu. Z veseljem in neustrašenim srcem so se ti dvanajsteri razkropili po svetu in oznanjali evangelij človeškega dostojanstva in božjega otroštva vsemu svetu. Spoznajmo letošnje božične praznike tudi mi to veliko skriv-

nost božjega učlovečenja in postanimo prav tako mi, kot nekdanji dvanajsteri neustrašeni oznanjevalci božje pravice in prav tako kot dvanajsteri blagoslov vsem, ki v temi iščejo srečo in blagostanje. Odprimo jim oči, da spoznajo pot resnice in pravice in se nam pridružijo ter tako skupno bijemo neustrašeni boj za pravico in za doseg kraljestva božjega na zemlji. Čakajo nas težki dnevi, čaka nas neprimerna požrtvovalnost in morda tudi žrtve, toda naše srce naj bo prepojeno v tem boju s sladko zavestjo, da se borimo zase, za svoje drage, za srečno rešitev socialnega vprašanja in za Boga samega. Če nam svet ne bo nudil plačila in hvaležnosti, pričakujemo ga v polni zavesti, da ga nam bo poplačal Tisti, ki nas neprestano v naših dušah bodri k vztrajni borbi, Bog sam.

Božično Dete, predstavitelj neskončne Pravice, naj obilo blagoslovi ves naš trud in vse naše žrtve!

Sivolasi nadškof - kaplan

Nadškof dr. Anton Bonaventura Jeglič je pravi apostol. Odklanja počitek, hoče delati v vinogradu božjem do zadnjega. Rešen višjepastirskih dolžnosti in opravil, se je posvetil v Gornjem gradu dušnemu pastirstvu. Ondotni župnik nima namreč kaplana. Pa nič za to. Saj se je ponudil sivolasi nadškof za župnikovega pomočnika.

Redno spoveduje, vsako nedeljo in praznik pa ima ob 10 pridigo in sv. mašo. O sebi je pa rekel to-le: »Kot kaplan sem pričel, kot kaplan bom končal.«

Prevzvišeni je izredno čil in krepak, tudi mrzab ga ne zadržuje pri njegovi vneti službi. Gornjegrajčani so pa seveda zelo ponosni na svojega kaplana. Naj ga Bog ohrani še mnogo let!

Doma in po svetu

Kralj Aleksander je v Parizu.

Vprašanje nemških reparacij je sedaj zopet na dnevnem redu kot eno najbolj usodnih evropskih. Odbor mednarodne reparacijske banke, ki je razpravljal o plačilni zmožnosti Nemčije, je izjavil, da Nemčija za enkrat reparacij ne more plačevati. Med državami se bo moralo rešiti tudi vprašanje, kateri dolgovi imajo prednost, ali reparacije ali dolgovi, ki jih je najelo v zadnjih letih nemško gospodarstvo. O reparacijah bo odločala bližnja reparacijska konferenca. Francija in njeni zavezniki odločno zahtevajo, da mora Nemčija reparacije plačati, vse

ostale države pa so mnenja, da se morajo precej znižati in plačevanje odložiti, da si Nemčija gospodarsko opomore. Kdo bo zmagal, bo pokazala bližnja bodočnost.

Avstrijsko sodišče v Gradcu je popolnoma oprostilo pučista Pfrriemerja in vseh 7 soobtožencev-Heimwehrocev. Protniki so bili vsi Heimwehroveci. Fašisti so postali sedaj še bolj oblastni.

Češkoslovaška, Madjarska in Avstrija se še vedno poloficijno razgovarjajo o gospodarsko-politični zvezi. Vprašanje je, koliko bi bila z novo zvezo prizadeta mala antanta.

Ameriški parlament je po dolgotrajnih razpravah odobril odlog za plačevanje dolgov evropskim državam. Sklenil pa je, da se odlog plačil nikakor ne sme ponovno podaljšati.

Novo špansko vlado je sestavil prejšnji predsednik vlade Azana. Tvorijo jo nacionalisti in republikanci. Izpadli pa so radikali. Vlada ima v parlamentu majhno večino.

V Franciji se bije hud boj za in proti spremembi volilnega reda. Za spremembo je meščanska desnica, ki se boji volitev spomladi l. 1932. Zmaga nacionalistov. Desničarske stranke so v sedanjem parlamentu še toliko močne, da bodo spremembo, ki je njim v korist, izglaso-

vale, čeprav vsi vedo, da v francoskem narodu nimajo večine. Že sedanji volilni red je močno reakcionaren, bodoči pa bo še bolj. Tako se bo za dogleden čas še obdržala na površju meščansko-kapitalistična oligarhija.

Na Kitajskem je nastala popolna anarhija. Tisoči kitajskih nacionalističnih akademikov, ki so vrgli vlado, zahtevajo radikalno spremembo notranje in zunanje politike. Kantonska in nankinška vlada se razgovarjata o skupnem nastopu proti Japonski. Japonska vlada je poslala v Mandžurijo svežo armado, ki naj zamenja čete, ki so izvedle dosedanje vojne operacije. Kitajske čete so se umaknile za kitajski zid.

Krekova mladina na kmetih

Skoraj neumljivo je, da se kršč. socialna organizacija »Krekova mladina« ne more razviti na deželi med našim slovenskim kmetiskim ljudstvom, ko je vendar bil pok. dr. Krek v prvi vrsti organizator in buditelj kmetijskega stanu. Njegovo prvo veliko delo, ki ga je spisal, so bile »Črne bukve kmetijskega stanu«. V tej knjigi kaže prežalostno zgodovino o propadanju kmetijskega stanu, iz katerega je nastal brezposelni delavec — suženj, ki se je moral brezpogojno, za vsako ceno prodajati brezvestnemu kapitalizmu.

Da bi delavce opozoril na pravi vzrok njihove revščine in jih usmeril v svojem prizadevanju za zboljšanje njihovega stanja, je začel dr. Krek obenem ustanavljati kmetijske denarne in gospodarske organizacije med kmeti ter strokovne in konsumne organizacije med delavci.

Na ta način je hotel na eni strani zboljšati gospodarsko stanje propadajočega kmetijskega stanu, na drugi strani pa dvigniti delavstvo do primerne moči in vpliva v politiki in gospodarstvu. Poleg tega ga pa tudi obvarovati pred oderuškim izkoriščanjem v trgovini.

Takrat sta naš kmet in delavec, zamisel in nauk dr. Kreka, dobro razumela. Naši kmetje so ustanavljali posojilnice in hranilnice, najrazličnejše gospodarske, produktivne in konsumne zadruge. Pred vsem pa so se mladi fantje in možje, žene

in dekleta začeli zanimati za izobrazbo, čitanje knjig, knjižic in časopisov, ki so obravnavali takrat dnevna vprašanja. Uspeh tega pokreta je bila čimdalje večja politična in gospodarska sposobnost našega podeželskega ljudstva, ki je končno tudi doseglo popolno zmago nad takratnim kapitalističnim in političnim tiranstvom. Naši oderuhi in kapitalistični močtoci so izgubili svoj vpliv. Tako je bilo takrat, ko je naše kmetstvo in delavsko ljudstvo sprejelo dr. Kreka z vso svojo voljo in z celo dušo. V Kreku je videlo ljudstvo duhovnika, politika in narodnega gospodarja. Kmet in delavec sta kar tekmovala, vsak v svojem stanu in po svojih prilikah, da čim popolneje uveljavita in preizkusita dr. Krekove zamisli in naku.

Kaj pa danes? Ali ni propadanje kmetijskega stanu in beda delavstva še tisočkrat hujša, kakor ob času dr. Kreka? Ali niso vse njegove zamisli in vse njegove organizacije še ravno tako uspešno sredstvo za rešitev iz sedanje splošne gospodarske krize? Ali ni tudi danes samopomoč za kmeta in delavca še najzanesljivejša rešitev?

Kmetiski možje in fantje! Premislite to in skušajte oživiti duh dr. Kreka tudi vi, kakor ga neustrašeno in razborito oživljajo in širijo kršč. soc. delavci v »Krekovi mladini«!

Venceslav Winkles:

Zvon nad mostom

Nebo je pusto kot snoči. Hiše so še zmeraj sive. Tudi ceste se še niso razmaknile. Tesno in nerodno gredo mimo svetlih izložb. Tramvaj brni ostro in mrzlo.

Vse je kot včeraj.

In vendar se pozna...

Gregor se ustavi sredi ceste, da ga mimogredoči butajo s komolci.

»Umakni se! Tantalini!«

Če pa zvoni! Zvoni, zvoni. Tako kot doma. Ne, nekam bolj zamolklo in trudno pa vendar bolj slovesno. Doma so mladi zvonovi. Še kadar je pogreb, vriskajo. Preveč počivajo in kadar se razmajejo, pojo zmeraj praznično in veselo. Zvoni, zvoni. Tudi doma je to uro pesem. Mežnar Tine se je zagrebel med nje in pritkrava. Malo nerodno in trudno bije, ampak zvonovi so živi, živijo, če se jih le dotakneš.

Zvoni, zvoni.

Gregor gre proti domu.

Zmeraj lepše zvoni. Ustavil bi se na cesti in bi se razjokal...

Pet ljudi.

Sobica je nizka in tesna. Prav za nocoj. Pet ljudi se lahko stisne v gručo. Potem je bliže dom. Pet ljudi, pet fantov. Molk. Od nizke pečice v kotu duhti toplota. Gregor je najmlajši in premetava drva.

»Do polnoči bo dosti.«

Obrazi se budijo iz zamišljenosti.

»Do polnoči! Potem bo toplo.«

Zunaj je večer. Čuden večer. Ves čas pritkravajo zvonovi. Okno je zaprto in se ne sliši dobro. Tiho valovi brnenje, kakor bi zvonilo nekje strašno daleč. In v mestu so luči. Razločno se vidi iz podstrešne sobice. V sobici je tema. Pet fantov se je pogreznilo v mrak. Vsi dihajo pritajeno. Vsi so naslonili glave na roke. Nekje daleč zvoni.

»Pa bi vendar prižgali luč,« dahne eden.

»Kaj boš z lučjo?« trepeta polglasno drugi.

»Karte bi vrgli...«

»Karte...«

»Ne, ne!« se zbudijo drugi. »Pusti luč!«

Kadar ni luči, prihajajo sanje.

Zivljenje je vsakdanje, ampak se zmeraj zgodi kaj veselega, prazničnega. V tovarni ne. Tam so ure do zadnje enake med seboj. Veselega nič, žalostnega pa tudi ne, da bi otrok jokal. Človek postane nazadnje železen in neobčutljiv. Nocoj so pa drugačne ure.

Zvoni, zunaj zvoni.

»Ko bi bil doma!« vzdihne Gregor.

Sunkoma se vzdignejo vse glave.

Gregor je otrok. Sedemnajst let ima. Joka za vsako malenkost. Zmeraj bi šel rad domov. Pa kam? Kam?

»Kam hočeš?« zahropejo vsi. »Saj ni maš nikogar.«

Gregor se spomni, da je res sam. Oče in mati — ni jih več. Brat je nekje v Ameriki.

»Ampak vendar...«

»Otrok!«

Otrok! To sliši zmeraj, kadar zahrepeni po domu. Toda nocoj bi bil rad otrok, samo, da bi bil doma...

»Če je človek mlad, je res neumen. Najraje bi zmeraj jokal,« zagodrnja najstarejši.

Gregor presliši vse. Nasloni se na zid. Čuti, da mu leze hlad v hrbet, toda se ne odmakne. Skoraj je hud na tovariše. Trdi so in ne razumejo, kaj je sveti večer. Niti jaslice niso pripravili, niti luči ne marajo. Tiho sedijo v temi in molčijo. Ko bi vsaj kam odšli! Vsakokrat pred praznikom odidejo zvečer in se vrnejo pozno, pozno, ko Gregor že trdno spi. Samo nocoj ne. Pa nocoj — saj res, nocoj...

»Pa bi vendar prižgali luč,« misli Gregor.

Nihče ga ne sliši, nihče ne odgovori. Gregor misli, kako bi bilo lepo. Hlevček je kupil. Saj ni velik, pet dinarjev je dal zanj. Hlevček in dve svečki. Na omaro bi ga postavil. Toda ne. Spet bi mu rekli, da je otrok. Veliki so že in stari. Dolgo so že v mestu. Morda je taka navada res otročja.

Ampak, ko zunaj tako neprenehoma zvoni.

»Ali bi vzel harmoniko?« se spomni eden.

»Daj!« se sklonijo vsi hrepeneče k njemu.

»Ne!« se zgane ostro najstarejši. »Danes je, danes... nič, mir dajte!«

Tisti s harmoniko nekaj zagodrnja, nato vsi utihnejo. Enakomerno tiktaka stara budilka na omari. Tik, tak, tik, tak. Vsako jutro ob šestih zazvoni; toda ne tako slovesno in mehko kot zvonijo nocoj po mestu.

»Ali gori?« vpraša nekdo.

»Gori,« se zgane Gregor. »Ravnokar sem naložil.«

Pritajeno presketa v peči. Rjava cev se vije nekam pod strop in zgineva v temi.

»Kadi se, še nocoj...«

Gregor se zboji.

»Saj sem jo očistil, ampak nič ne pomaga.«

Nekaj časa vsi molčijo, čez dolgo časa se oglasi najstarejši:

»Popraviti jo bo treba!«

Zunaj pa zvoni, kakor še nikoli.

Gregor premišljuje, kako daleč je že zadnji sveti večer. Matere in očeta res ni bilo več. Zavrh je daleč. Kajžarski prazniki so zmeraj polni bolečine. Ni nove obleke in potice, ampak samo stare jaslice tam v kotu. Kajžar, to je prav za prav še manj kot delavec. Ali pa več. Nocoj že. Tam zunaj je povsod lepo, kamor se nocoj obrneš. Če se sredi zasnežene poti ustaviš, ti je mehko. V mestu je pa ulica mrzla in vsakdanja. Samo zvon. O zvoni pa!

»Ali ni dolgočasno?« zagodrnja eden.

Nihče mu ne odgovori. Gregor najmanj. Gregoru ni dolgčas, samo nekaj ga boli. Nekaj, kar ne more povedati.

»Mogoče bi kam šli?« izpregovori tretji polglasno in počasi. Nato se obrne k zidu kot bi ga bilo sram.

Gregor nalaga na ogenj. Svetel plamen mu oslepi oči. Ko zapre peč, vidi samo temo, trudno temo. Zunaj pa zvoni. Nocoj bi moralo biti vse svetlo, kakor je bilo včasih doma.

»Ali bi prižgal svečko?« se spomni.

Nič. Rekli bi, da je otročje. Otročje, otročje... naj rečejo. Samo, če bodo pustili. Hlevček na omaro, na vsako stran hlevčka svečko. Lepo bi bilo...

Skloni se h kovčegu. Zunaj zvoni slovesno in mehko.

»Čemu razgrajaš, otrok?« zareži najstarejši, ko zaropota kovčeg.

»Oh nič!« se zdrzne Gregor in obsedi pri kovčegu. V roki tišči hlevček, papirnat hlevček in dve svečki. Šest dinarjev, lahko bi bilo več. Če bi le vedel, da bo zunaj tako zvonilo.

»Pojdimo kam!« se vzdignejo skoraj vsi.

Najstarejši se obotavlja, potem se vzdigne še on in zamrma:

»Pa ravno nocoj, nocoj...«

»Saj je vseeno!« zazeha eden.

Vstane še Gregor in stopi k peči. Tiho jo odpre in prižge svečko.

»Kaj počenjaš?« vzroji nekdo.

»Jaslice bodo,« preplašeno odgovori fant.

»Otrok,« misli sicer nekdo, ki oblači suknjo, a se ustavi.

»Glej ga no!«

Štirje razorniki obrazi zastrmijo v lučko. Gregor jo varno drži v rokah. Previdno postavi hlevček na omaro. Na levo in desno stran prilupi svečko. Potem se umakne k peči in gleda ves blažen. Hlevček je neroden in majhen, tako tesen kot podstrešna sobica.

Nihče več ne stoji. Še tisti, ki je že oblekel suknjo, jo je spet ssel in sedel.

Tako dolgo je že od zadnjega svetega večera!

Dve svečki, dve lučki. Med njimi Bog. Tako je bilo včasih, potem dolgo nič. Dan je bil enak dnevu. Včasih je smeh prehitel žalost, včasih je kletev bila za blagoslov in za greh. Nič posebnega se ni zgodilo.

Zunaj zvoni zmeraj bolj.

»Ampak te luči bodo kmalu ugasnile. Premajhne svečke so.«

Pet obrazov strmi v dogorevajočo svečko.

»Ko bi imel denar!« mislu Gregor.

Najstarejši molči. Roka mu sama zleze v žep in izvleče kovača...

»Zdaj bo lepo...« misli Gregor in hiti po stopnicah.

Ulica je svetla. Čez vse mesto se je razgrnil zvon in poje, poje slovesno in nedejsko. Vse napaja z mehko pesmijo. Tudi podstrešna sobica...

Filip Križnik:

Delavec naj postane solastnik podjetja

Podjetnik E. L. pravi v zadnjih dveh nasvetih »Delavstvo ne bo nikoli imelo smisla in ustanoviti kapital, ki bi bil potreben za obstoj tovarne kot podjetja. Delavstvo v veliki meri nima smisla biti lasten gospodar.«

Obe navedeni točki imajo en in isti smisel, zato odgovarjam hkrati na obe trditvi.

Če si je pri nas in v drugih državah delavstvo postavilo lastno gospodarstvo, je več kot gotovo, da je bil temu potreben zadosten kapital, ker vsi priznavamo, da je vsakemu potreben denar, ako hoče kaj proizvajati in trgovati. Če sem navedel, da izkazuje bilanca nemških gospodarskih delavskih ustanov milijardno vrednost, gotovo ni to premoženje dedščina kakega ameriškega strica, ampak skupna last delavstva potom združništva. Več kot gotovo je tudi, da v pričetku ustanovitve teh podjetij te vrednosti ni bilo, ampak da se je premoženje leto za letom množilo radi racionalnega gospodarjenja. Vsako gospodarstvo, ki je skupna last tistega, ki vodi, in tistega, ki proizvaja, napreduje počasneje, kakor pa privatno gospodarstvo. Radi tega pa je podano večje jamstvo za njegov obstoj, ker ga vzdržujeta oba dela, ki delita usodo skupno in dobiček skupno. Poskusi Ti podjetnik dati delavstvu deleže in takoj bo obstoj Tvojega podjetja varnejši! Le ena izprememba bo: podjetja ne boš izključno vodil sam. Pri vodstvu se bo udeleževalo tudi delavstvo, ki bo obenem dokazalo, da ima smisel za uspevanje podjetja, pri katerem je tudi on lastnik. Tendenca delavstva je pač ta, da želi biti svoj gospodar. Toda ne gospodar na ramenih drugih, ampak da dela tako, da živijo vsi njegovi sotovariši. In prav radi tega svojega naziranja obsoja delavstvo ljudstvo današnje kapitalistično družbo, ki si zamišlja in uvaja tako gospodarstvo, da v izobilju žive le njegovi vrstni tovariši. Kdo pa

si more danes prisvajati izključno pravico gospodarstva? Upam si trditi, da nikdo. Svet je ustvarjen vendar za vse ljudi, država je od države odvisna. Vedno je nevarnost, da močnejša stere slabjšo. To pa radi tega, ker današnje kapitalistično gospodarstvo ustvarja in propagira nezadovoljnost in razkroj med človeštvom. Če pa bi bilo gospodarstvo v službi splošnosti, bi ne morale nastajati svetovne gospodarske krize in ne bi mogel svet biti prenapolnjen z blagom, ker ga v resnici ni preveč, le ljudje si ga ne morejo nabaviti! In prav radi tega je potrebno, da se da radi pravičnosti tudi tistim, ki nimajo nič in ki nič ne posedujejo. Delavstvu se mora dati najprej možnost, da si kaj pridobi, šele potem je mogoče o njem soditi.

S svojimi članki sem hotel dokazati upravičenost delavstva do soodločevanja v gospodarstvu, do deleža na dobičku, obenem pa, da bi bilo to v blagoslov gospodarstva in človeštva. Naši podjetniki bodo morali zavzeti prav kmalu svoje stališče o tem vprašanju. Ves razvoj gre v tako naglem tempu, da zahteva takojšnjih protiukrepov ali pa bodo človeštvo dogodki zajeli z vsemi posledicami.

POMANJKANJE SPANJA

je največkrat posledica nervoznega stanja. Stalno negovanje telesa s Fellerjevim blagodišečim Elsafluidom, tem skozi 35 let preizkušenim domačim sredstvom in kosmetikom, vedno pomaga. Poskusna steklenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 6 dvojnih ali 2 velike specialne steklenice 62 Din brez nadaljnjih stroškov pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsa trg 349, Savska ban.

Krekova družina Zalag-Sp. Kašelj. Naša družina uprizoni na praznik sv. Štefana dne 26. decembra t. l. ob 4 pop. pri g. Cirilu Požarju v Zalogu komedijo v 3 dej. »Glavni dobitke«. Sodeluje društveni tamburaški zbor. K obilni udeležbi vabi odbor.

To in ono

Svetovni kartel sladkorja je sklenil znižati proizvodnjo sladkorja tako, da se bodo cene vsled nezadostnih količin, ki bodo prišle na trg, morale zvišati. Tako delajo profite kapitalisti na račun konzumentov.

Dobrodelna kuhinja. V Marjanišču so otvorili dobrodelno kuhinjo. Brezplačno dobiva hrano dnevno 72 moških oseb. Karitativna zveza vrši s tem veliko nalogo. Pa tudi drugače dobe reveži pri

njej pomoč. Marsikateri pride v pisarno razcapan, iz nje gre pa čedno napravljen. Akcija našega škofa za podporo revežev rodi torej bogate sadove.

Ljubljana. Profesor Ante Kordin odide za božične praznike pastirovat med naše rudarje v Srbijo, okraj Niš. Pastirovat gre na lastno željo.

Zakaj še nisi član »Krekove knjižnice«? Piši takoj na: »Krekovo knjižnico«, Delavska zbornica, Ljubljana.

Anton Legat

Ljubljana

Miklošičeva cesta št. 28

Špecerija

Delikatese

Zajutrkovalnica

Lastna

moderna pražarna za kavo

Vezave vsakovrstnih knjig, vezave Doma in sveta, ilustracije, Il. Slovence in Mladike v originalne platnice, vezave v luksuzni opremi, vsakovrstne poslovne knjige, šol. zvezke, podkladke, mape in vsa druga v knjigoveško strok. spadajoča dela

izvršuje točno po navodilih solidno in po nizkih cenah

Knjigoveznica
Jugoslovanske tiskarne

r. z. o. z.

Lj. bl. ana

Kopitarjeva ul. št. 6 II. nadstr.

VZAJEMNA ZAVAROVALNICA v Ljubljani

je edini slovenski zavarovalni zavod, ki zavaruje proti požarnim škodam poslopja, premičnine in poljske pridelke, zvonove in steklo proti razpoki, vlomsko zavarovanje ter

sprejema življenjska zavarovanja v vseh kombinacijah

glede posmrtnega zavarovanja obrnite se na Karitas - Vzajemna zavarovalnica

Hermann Suderman:

GOSPA SKRB

Roman

»Ali se morda spominjate, da ste na kak način kaj opravljali z ognjem, vžigalicami in podobnim?«

»O ne — sem preveč previden za kaj takega.«

»Kdaj ste bili nazadnje v skednju?«

»Okrog osmih zvečer.«

»Kaj ste delali tam?«

»Šel sem okrog pogledat, kakor storim vsak večer, preden zaprem vrata.«

»Zapirate vrata lastnoročno?«

»Da — vedno.«

»Ali ste dotični večer kaj opazili?«

»Ne.«

»Ali niste videli nikogar, da bi lazil okrog v bližini posestva?«

Kakor strela je padlo nanj. Ta hip se je šele spomnil sence, ki jo je videl, kako je vtonila v gozdu, ko je izbruhnil požar. A to vendar ni bilo v bližnji okolici. Globoko je zadihal in odgovoril: »Ne.«

»Tako, zdaj bo pa prišlo!« je mislil — naslednje vprašanje je že moralo potegniti na dan njegovo nočno romanje, izdati skrivnost, ki jo je dozdaj sam zaklepal v najgloblji kot arca.

A ne. Preiskovalni sodnik je kar na lepem prenehal in po kratkem odmoru je rekel:

»Do pred kratkim ste imeli v službi hlapca po imenu Raudszus?«

»Da, je odvrnil in strmel z velikimi očmi v sodnika. Torej Raudszus je bil tisti, na katerega je letel sum.«

»Zakaj ste ga odslovili?«

Natančno je povedal ono strašno prigodo, a je dobro pazil, da je prizor z Douglasom, ki se je bil odigral pred njo, ostal čim bolj v temi. Zdaj, ko je bila prva nevarnost odbita, je spet našel navadni mir.

Zapisnikar si je vneto zapisoval, in preiskovalni sodnik je potegnil obrvi kvišku, kakor da si je že popolnoma na jasnem. Ko je Pavel nehal, je pomignil orožniku, ki se je molče obrnil in odšel po poti proti Helenentalu.

»Zdaj k vašemu gospodu očetu!« je dejal sodnik. »Ali je v takem stanju, da bi ga zaslišali?«

»Prosim, bom pogledal,« je odvrnil Pavel in odšel v bolniško sobo.

Našel je očeta, ki je visoko vzravnan sedel v postelji. Oko se mu je bliskalo in na potezah v

obrazu je ležal odsvit besa, ki ga je le z muko tlačil.

»Naj le pridejo!« je zavpil Pavlu že nasproti, »sicer je vse skupaj le slepomišenje — na pravega se itak ne bodo upali spraviti — a naj le pridejo.«

Tudi on je pripovedoval preiskovalnemu sodniku o prizoru s pretepom, a prav tisto, kar je bil Pavel sramežljivo zamolčal, namreč prepis z Douglasom in kako je oče naščul psa, je stari z bahavo blebetavostjo razpredal pred tuji. Sodnik se je zamišljeno praskal po glavi in pisar je vneto pisal.

Ko je Meyhöfer prišel do hipa, ko bi moral pripovedovati, kako je posegel vmes sin, je umolknil. Iz oči je padel na Pavla žarek, v katerem je nenadno izbruhnil in zagorel ogenj kljubovalnosti in srda.

»In kaj naprej?« je vprašal sodnik.

»Star mož sem,« je mrmral med zobmi, »ne silite me, da bi moral priznati lastno sramoto.«

Sodnik je bil zadovoljen. Ko je vprašal staroga, ali ni že prej sum pripeljal na Mihaela Raudszusa, se je ta skrivnostno nasmejal sam vase in zašepetal. »Roko, nesrečno roko je najbrž že dal ta človek zato, toda« — obstal je.

»Toda?«

»Škoda, gospod sodnik, da nosi pravica zavezo pred očmi,« je odgovoril z zaničljivim smehom — »več nimam povedati.«

Sodnik in zapisnikar sta se spogledala in zmajala z glavami, potem sta zaključila zasliševanje.

»Ali boste Mihaela Raudszusa zaprli?« je vprašal Pavel gospoda, preden sta stopila na voz.

»Najbrž je že,« je odgovoril sodnik. »V pijačnosti se je vsemogoče sumljivo izražal, in kar smo izvedeli od vas, je več kot dovolj, da naperimo preiskavo proti njemu. Seveda se bo moralo še marsikaj pojasniti!«

S tem sta se odpeljala.

Dolgo je strmel Pavel za vozom.

Zadnje sodnikove besede so znova obudile v njem bojazen, in ko so tekli tedni in je preiskava šla svojo pot, je sedel in skrbel in trepetal, ne dosti drugače, kakor če bi imela razzodba raztreščiti njega in samo njega.

Pavel je z materjo in sestrami dobil povabilo k poroti, le očetu so dovolili, da ga lahko doma še zadnjič zaslišijo in zaprišejejo. A izjavil je, da se rajši mrtev zgrudi v sodni dvorani, kakor da bi sedel doma tisti čas, ko bodo človeka, ki mu je uničil imetje brez vsega izpustili. Koga je s temi besedami menil, o tem je molčal, dal pa je dovolj jasno na znanje, da obtoženi hlapec to ni bil.

Dan razprave se je približal. Pavel je bil zbil za očeta stol na nosilih, ki mu je prihranil vsak korak. Na njem so dvignili očeta na voz in mu mehko postlali na senu.

Zelo borno, škripajoče vozilo je bilo to, na katerem se je družina Meyhöfer peljala v mesto, zakaj vsi boljši vozovi so bili do kraja zgoreli. Lestve je Pavel snel in namesto njih vdela leseno skrinjo; čez svežnje slame, ki so služili za sedeže, je razprostrl stare konjske odeje, ki so jih leta razcefrala in razbarvala. Sredi tega pomanjkanja je na dnu ležal gospodar, zdihoval in psoval; zgoraj je kraljevala žena, vsa bleda in bedna in togobna, kakor da bi bila poosebljeni duh tega razpada; večno cvetoča mladost, ki uspeva celo na groblju, se je smejala vmes iz dveh dvojic šaljevih oči, in spredaj je sedel Pavel, kot voznik tega žalostnega vozila in zaskrbljeno zrl predse, zakaj sram ga je bilo, da ne more nuditi svojcem, ki jih je prvič v življenju vse skupaj peljal ven, ponosnejše kočije.

Na porumeneli poljani so ležali trudni žarki novemberskega solnca, šopi resja so se zmedeno vihteli med rumenimi, drgnjenimi travami, tu in tam so se lesketale luže deževnice in s skrivnenih vrb ob poti so viseli osamljeni lističi kakor mrtvi poletni ptiči.

»Ali še veš, kako smo se pred enaindvajsetimi leti vozili isto pot?« je dejala Elisabeth možu in vrgla pogled na Pavla, ki ga je takrat nosila pri prsih.

Meyhöfer je zamrmral nekaj vase, zakaj ni bil prijatelj spominov, takih spominov. Elisabeth pa je sklenila roke in mislila marsikaj; pa ni moglo biti nič žalostnega, ker se je pri vsem tem smejala.

Čim bolj se je voz bližal cilju, tem tesneje je bilo Pavlu pri srcu. Vzravnal se je na sedežu in skozi ude se mu je gnal drget za drgetom.

V neprijetni jasnobi je stala divja noč požara pred njegovimi očmi, in sredi tiste bojazni, da bo moral stati in govoriti pred tujimi ljudmi, ga je preletelo kakor občutje sreče, kadar se je spomnil, kako je v dimu in plamenu ravnal in gospodoval visoko s strme strehe kot edini, katerega so vsi poslušali, edini ki je sredi zmede ostal jasne glave. »Morda pa znam vendar biti mož, če pride do tega,« si je rekel tolažeče, a spričo svojega motnega, brezmočnega in brezsrčnega žitja se je takoj še globlje pogreznil v žalost. — »Nikdar ne bo drugače — samo poslabša se še lahko od leta do leta« — je dejal, tedaj pa je začul, kako mati za njegovim hrbtom ihti. Kar je pravkar mislil, se mu je zazdelo vse kot grda brezsrčna sebičnost.